

במה שאמרו רחל ולאה העוד לנו חלק ונחלה

ותען רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו הלא נכריות נחשבנו לו כי מכרנו כו' [ל"א ל"ד].

באוה"ח פ"י שבאו לומר שלבן יצוה שלא ירשו אותו, ולכא' הרי אין לבת במקום הבן, [והרי ללבן היו בנים כמבואר לעיל וישמע את דברי בני לבן], ולזה כ' באוה"ח שאפשר שמשפט הגוים שבנות ירשו. ויש להעיר שבאמת כן הוא גם ע"פ דין, שהרי ביבמות ס"ב א' א"י עכו"ם לאו בני נחלה ופרש"י בן ובת שוין, ועמד בזה בס' טל תורה שם.

ויש להוסיף עוד שהרי באמת גר אינו יורש את אביו הגוי מה"ת אלא מדרבנן כמבואר בקדושין י"ז ב', ומבואר ברמב"ם פ"ו מנחלות ה"י שהואיל וירושה זו מדרבנן יכול הגוי להתנות שלא ירשנו בנו הגר, (וע"ש בחי' מרן רי"ז הלוי), וא"כ באמת היה יכול לבן להפקיע מהם את הירושה. והנה באוה"ח פ"י את ה' העוד לנו חלק ונחלה דחלק קאי על מה שלא קיבלו מרשות אמם שכבר מתה, והנה אם נפרש שהיו טוענות מדיני ישראל, א"כ יהא מוכח שנכרי יורש את אמו ולא רק את אביו, ובאו"ש פ"א מנחלות ה"י"ג בהג"ה נ' מדבריו שנסתפק בזה אם גוי יורש גם את אמו עומש"כ בקדושין י"ז.

פועל צריך שיעבוד בכל כחו כמו יעקב

ל' מ"ג ויפרץ האיש מאד מאד כו', ברמב"ם סוף ה' שכירות (פ"י"ג ה"ז) "וכן חייב לעבוד בכל כחו, שהרי יעקב הצדיק אמר כי בכל כחי עבדתי את אביכן, לפיכך נטל שכר זאת אף בעולם הזה שנאמר ויפרץ האיש מאד מאד", ושמעתי ממו"ר רבנו הגר"ג אדלשטיין שליט"א שלכאוי צ"ב מנלי' להרמב"ם שד"ז שכתוב ויפרץ האיש מאד מאד היה משום שעבד בכל כחו, דילמא משום מצוות אחרות שהיו בידו. ואמר שהרמב"ם למד כן מהפסוקים דהנה

אחר שנאמר ויפרץ האיש מאד כו' כתיב (ל"א א') "וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה", והיינו שבני לבן היו תמהים על הצלחתו של יעקב וחשדוהו שגנב מאביהם, (ב) "וירא יעקב את פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום", והיינו שגם הוא חושדו בזה, ובאמת שיש להפליא על כך שלבן חשד בו שנתעשר ממנו, והרי לבן אמר מעיקרא (ל' כ"ז) נחשתי ויברכני ד' בגללך, וא"כ הכיר בזה שהוא עצמו

נתברך בזכות יעקב וא"כ ה"נ שיעקב עצמו נתברך, אבל עכ"פ כך הוא המשך הפסוקים שלבן חשד בו ג"כ, (ד) "וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו (ה) ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמול שלשם וא-לקי אבי היה עמדי", והיינו שאמר להם שלבן חושד בו איך נתעשר כ"כ ומסתמא גנב ממנו, (ו) "ואתנה ידעתן כי בכל כחי עבדתי את אביכן", ולכאוי מהו המשך הדברים, וצ"ל שאתנה ידעתן את הסיבה להצלחה משום שבכל כחי עבדתי את עבדתי, ומזה יצא להרמב"ם שנתעשר משום שעבד בכל כחו עכ"ד.

ובעיקר ד"ז שלבן חשדו על כך שנתעשר ואף שלבן ידע שהוא עצמו נתברך בזכות יעקב ולמה לא תועיל זכות זו גם ליעקב עצמו, מצינו כע"ז בחולין פ"ה ב' שר' חייא נפל לו תולעת האוכלת פשתן בבגדו ובגמ' שם פ"ו א' א"י ומי נפל ליה יאניבא בכיתניה והאמר רבין בר אדא בר שבא משעלו בני הגולה פסקו הזיקין והזועות והרוחות והרעמים ולא החמיץ יינם ולא לקה פשתנם ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו, כי מהניא זכותיהו אעלמא אדידהו לא כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל העולם כולו

ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, וע"ש ברש"י כדבר יהודה דאמר זכותא דצדיקי לאחרני מהני ולא לדידהו בהאי עלמא, וא"ש שאמנם ידע לבן שנתברך בזכות יעקב אך חשב שזכות יעקב תועיל לו ולא ליעקב עצמו, אך יעקב השיב שהוא משום שעבד בכל כחו, וד"ז מהני גם בעוה"ז וזהו מש"כ הרמב"ם להוכיח ד"ז מיעקב.

תרגום 'בלש'

(ל"א ל"ה) ויחפש ולא מצא את התרפים, בכתובות דף כ"ז ע"א בלש שבת לעיר ופי' רש"י בלש חיל על שם שמחפשים כל המטמונים, וכ' בגליון הש"ס "כי בפסוק ויחפש בראשית מ"ד התרגום ובלש", וכוונתו להאמור בפ' מקץ מ"ד י"ב ויחפש בגדול החל ובקטן כלה ובתרגום אי' ובלש, וק' למה לא הביא מפסוק זה המוקדם ויחפש ולא מצא את התרפים שגם בזה התרגום הוא ובלש, וברש"י נדה י"ג א' כ' ד"ה כבולשת: בולשת, חיל שמחפשים ובזוין כדמתרגמינן (שם לא) ויחפש ובלש.

ע"ז בשיתוף

אלקי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו כו' [ל"א נ"ג] ופי' רש"י אלהי נחור חול, והנה בבכורות ב' ע"ב אמר אבוא דשמואל אסור לאדם שיעשה שותפות עם העכו"ם שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עכו"ם שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך, והנה כאן נמצא שיעקב גרם שלבן ישבע בשם ע"ז, אלא שע"ש בתו' שכי' שבזה"ז שהגוים נשבעים בשם שמים ובשם ע"ז מותר דלא הוזהרו ב"נ על כך.

וע' בשו"ע סי' קנ"ו כ' ויזהר מלהשתתף עם הכותים שמא יתחייב לו שבועה ועובר משום לא ישמע על פיך וכ' רמ"א ויש מקילין בעשיית שותפות עם הכותים בזה"ז משום שאין הכותים בזה"ז נשבעין בע"א ואע"ג דמזכירין הע"ז מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשתפין שם שמים וד"א ולא מצינו שיש בזה משום לפני עור לא תתן מכשול דהרי אינם מוזהרין על השיתוף, אבל יש חולקים בזה, וע' באר היטב שציין תשו' שער אפרים סי' כ"ד, ולהסוברים שלא הוזהרו על השיתוף א"ש שהרי לבן נשבע בשם שמים ובשם ע"ז.

וביבמות מ"ז אי' שנעמי אמרה לרות אסיר לן עבודת כוכבים והשיבה רות אלקיך אלקי, ולכא' ק' הרי גם ב"נ הוזהרו על ע"ז, ולהסוברים ששיתוף לא הוזהר לב"נ אפשר שהכוונה על שיתוף.

ובמגילת אסתר פ"ג פ"ד כתיב "ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי", ופרש"י "היעמדו דברי מרדכי האומר שלא ישתחוה עולמית כי הוא יהודי והוזהר על עבודת אלילים", וק' שהרי גם נכרי מוזהר על עבודת אלילים, וברש"י על מדרש רבה אסתר, פי' דב"נ אינו מוזהר על קידוש ד' כמסקנת הסוגי' סו"פ בן סורר לתו', אבל ישראל מוזהר על קידוש ד' ע"כ אסור לו להשתחוות, ובאור גדול סי' א' (יג: מדפי הספר) הק' שד' רש"י לא יתיישבו שהרי לגי' רש"י בסוגיין לא נפשטה הבעיא אם ב"נ מצווה על קידוש ד'. ולהנ"ל אולי היה שם שיתוף.

ג"פ אחי אמו

ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אמו ואת צאן לבן אחי אמו ויכו' וישק את צאן לבן אחי אמו [כ"ט י']. צ"ב שנקט ג' פעמים אחי אמו, ואמר הגר"א שר ז"ל שיעקב עשה כל מעשיו כאן בכוונת כבוד אם, וזהו שאמר על כל דבר אחי אמו, וזה חידוש שלכבד את אחי אמו הרי זה בכלל כבוד אם, ואמר הגר"ר משה טיקוצינסקי מקור לזה מכתובות (ק"ה ב) שדריה לקמיה דרב נחמן שלח ליה נידייניה מר להאי גברא דאנא אנן פסילנא ליה לדינא אמר מדשלח לי הכי שמע מינה קריביה הוא הוה קאים דינא דיתמי קמיה אמר האי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף סלקיה לדינא דיתמי, והיינו שרב ענן שלח לרב נחמן שידון דין של איש פלוני שאני פסול לדון לו, וסבר רב נחמן שכוונתו שהוא פסול מחמת קורבה והואיל והוא קרוב של רב ענן הרי שצריך להקדים דינו אפי' קודם דינם של יתומים משום עשה דכבוד תורה, ונמצנו למדים שמשום עשה דכבוד תורה יש לכבד גם קרוב של ת"ח, וכמו כן לכבד את קרובי אמו הרי זה מכלל כבוד אם.

בחסות אולפני תהלות

אולפן הקלטות והפקות מקצועי לכל מטרה
0548517211 - t0548517211@gmail.com